

Lekcja XV

Teksty kultury z * cz. V

Bruno Schulz

Wybrane opowiadanie

O Autorze

Urodzony w przedwojennym mieście kresowym – Drohobyczu.

Pochodził z kupieckiej rodziny, miał wykształcenie artystyczne (architektura i malarstwo). Znane są jego grafiki.

Uczył rysunku w szkole podstawowej i gimnazjum w Drohobyczu.

Stworzył dwa tomy opowiadań:

Sklepy cynamonowe

Sanatorium pod Klepsydrą

[legendarne dzieło, *Mesjasz*, zaginęło podczas wojny]

Cechy epoki rozszerzające interpretację

- Odrzucenie tradycji, **awangarda**, antymimetyzm, **groteska**, karykatura, **transformacja**;
- Katastrofizm;
- Człowiek interpretowany psychoanalitycznie, kultura jako źródło cierpienia, obraz duszy człowieka;
- Psychologia indywidualna – przewycięzanie **kompleksów**, słabości, tworzenie jako sposób na walkę z kompleksem;
- Jungowska teoria **archetypu** – wszechobecnego wzorca zachowań

Geneza

1933 – pierwsze wydanie „Sklepów cynamonowych”;

Szulz pisał „do szuflady”, wydaniem jego dzieł zajęła się Zofia Nałkowska;

Miejsce akcji: można przypuszczać, że rodzinne miasto Schulza – Drohobycz – jednak poddane transformacji i zabiegom odrealniającym je w dużym stopniu;

Czas akcji: domniemywany okres dzieciństwa Schulza, oczywiście poddany zabiegowi odrealnienia.

ONIRYZM

Literatura, wykorzystująca sen bądź jako motyw, bądź jako swoistą zasadę kompozycyjną, jest literaturą oniryczną (óneiros gr. – sen).

Oniryzm u Schulza:

1. Wprowadzenie motywu dzieciństwa organizuje przestrzeń na zasadzie dziecięcej logiki i wyobrażeń.
2. Czas płynie niezależnie od chronologii i konsekwencji.
3. Przestrzeń często skomponowana jak sen (np. ulica Krokodyli).

MITYZACJA

Interpretacja rzeczywistości poprzez wierzenia, mity, archaiczne wyobrażenia społeczne, archetypy.

Mityzacja u Schulza:

1. Świat zorganizowany jako mały wszechświat (Drohobycz – jedyna przestrzeń w świecie).
2. Postacie archetypiczne – zwłaszcza Ojciec.

Proza poetycka

Przy interpretacji opowiadań Schulza ważne staje się odczytywanie sposobów obrazowania, środków językowych.

Opisy w opowiadaniach Schulza charakteryzuje bogactwo środków językowych, zwłaszcza **metafor, epitetów, hiperboli. Budowa zdania także jest charakterystyczna: długie, rozbudowane określeniami. Częsta stylizacja biblijna.**

Świat Schulza **PODDANY JEST MECHANIZMOWI KREACJI** (przetworzenia, nie odtworzenia). Stara rzeczywistość jest wyczerpana, nowej poszukuje się we wnętrzu człowieka.

Gatunek

OPOWIADANIE

Utwór **epicki** niewielkich rozmiarów o prostej, zazwyczaj jednowątkowej fabule, **bliski noweli** ze względu na wielkość i ciężenie przebiegu zdarzeniowego ku wyraźnie akcentowanemu zakończeniu, ale **różniący się od niej** daleko posuniętą **swobodą kompozycyjną**, epizodycznością fabuły, obecnością dygresji, **partii opisowych** i refleksyjnych, często **eksponowaniem narratora**.

Nie ma sprecyzowanych cech budowy.

Opowiadania w *Skleпах cynamonowych*

SIERPIEŃ
NAWIEDZENIE
PTAKI
MANEKINY
TRAKTAT O MANEKINACH
TRAKTAT O MANEKINACH [CIAĞ DALSZY]
TRAKTAT O MANEKINACH [DOKOŃCZENIE]
NEMROD
PAN
PAN KAROL
SKLEPY CYNAMONOWE
ULICA KROKODYLI
KARAKONY
WICHURA
NOC WIELKIEGO SEZONU

1. **PTAKI** – opowiadanie o ojcu, hodującym egzotyczne ptaki. Metafora przejmowania władzy w domu przez Adelę – symbol wybujałej kobiecości, degradacja pojęcia ojcostwa i męskości, ucieczka w świat artystyczny.
2. **ULICA KROKODYLI** – opowieść o mieście pełnym tandety, magii, czarów i niezwykłych zjawisk, specyficzna kreacja dzielnicy tzw. marginesu, której zwyczajni ludzie nie dostrzegają.

Motywy i wątki obecne w opowiadaniach

1. Dzieciństwo, dom rodzinny, relacje syn – ojciec, kreacja ojca.
2. Choroba, samotność, śmierć, starość, przemijanie, szaleństwo.
3. Miasto, motyw labiryntu, prowincja, mieszczaństwo.
4. Erotyzm.
5. Deformacja ciała, rzeczywistości.
6. Aluzje biblijne.

Nawiązania do innych tekstów kultury

Marc Chagall

Nawiązania do innych tekstów kultury

Bruno Schulz

F E S T I W A L

42

Bruno Schulz
1892 - 1942

FESTIWAL IM. BRUNONA SCHULZA

WROCLAW • 14 - 18 LISTOPADA 2012

BYBOOK.PL

BRUNO
SCHULZ
FESTIWAL

BRUNO
SCHULZ
2012

Dofinansowano za środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Wroclaw the meeting place

WYDAWNICTWO
emg

INSTYTUT KSIĄŻKI
POLAND

Filmy:

1. Ze względu na transformację świata: „Mechaniczna pomarańcza” reż. S. Kubricka, „Podróż na księżyc” (1902), „Goltzius and the Pelican Company” reż. P. Greenaway; „Labirynt fauna” reż. G. del Toro, „Amelia” lub „Miasto zaginionych dzieci” reż. J.P. Jeunet, „Blade runner” reż. R. Scott.

2. Ze względu na postać ojca: „Ojciec chrzestny” reż. F. F. Coppola, „Ojciec i syn” reż. A. Sokurov.

Literatura:

1. M. Bułhakow – „Mistrz i Małgorzata”
2. Z. Nałkowska – „Granica”
3. Biblia
4. H. Balzac – „Ojciec Goriot”
5. F. Dostojewski – „Zbrodnia i kara”
6. W. Reymont – „Chłopi”
7. S. Mrożek – „Tango”

MOTYW OJCA